

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 8 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 8 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 8 luni 3 fl.

„Die Presse“ și „Pesti Napló“ în afaceri naționale.

Să cam deochiat purtarea maghiarilor și în afară. De și s'au ridicat din părțea celor persecutați în Ungaria până acum nenumărate plângeri juste, s'au trecut din partea streinilor preste ele la ordinea dilei și cauza a remas a se decide tot de persecutatori. Streinii sau n'au putut, având si ei ale lor, să se occupe cu afacerile din Ungaria, sau n'au vrut a căuta mai cu de a mărunțul starea lucrului, și astfel au luat de bani bunii ce le vedea ochii, sau au tăcut. Ulterior merge la apă pâna să sparge! Astfel a gândit și cei persecutați, și n'au cărtit văzându-se nebagăti în seamă. Si au făcut bine, căci adă, după ce s'a schimbat foaia, fară concursul lor au pe largă alte și satisfacții unea a nu fi răspălit rêu cu rêu. Am dica că s'au deochiat lucrurile în Ungaria și e drept. Adaugem și aceea, că chiar lucrătorii îngini și leau deochiat.

„Presse“ din Viena, foaia guvernamentală, după cum o numește „Pesti Napló“ (Nr. 332 din 1 Dec. a. c.) își ia privilegiul din un articol de a lui „Pesti Napló“ referitorul Austria să se ocupa și ea cu mișcările din Ungaria și a le aprecia și ea din parte-și. „Pesti Napló“ făcuse în articolul numit pe farisul, multămînd Dileui maghiar, că a ferit parlamentul maghiar de primejdiile aspirațiunilor naționale, care se manifestă în Austria. Biata foaie făcu pe terenul, care se duse la cărcimă spre a-și uită de o cam dată de năcas.

Foaia vieneză îl aduce în ori arătându-i, că numai în creerii celor dela „Pesti Napló“ incapă assertiunea: „că unitatea statului maghiar“ și fi puternic alcătuță, că s'ar putea asemănă cu stâncă, de care trebuie să se frângă ori-ce mișcare inimică binelui public.“ Acestea era bine dacă le-ar mai fi rumețat încă „Pesti Napló“. Când vine însă foaia vieneză și îi spune, că are și ea scire

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrație tipografiei arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondență stătă și se adresa la:
Redacția „Telegraful Român“, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se impoziază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 fl., — de două ori 12 fl., — de trei ori 15 fl. rânduri cu literă garmon — și timbru de 30 fl. pentru se care publicare.

exactă despre mișcările din Ungaria și că din acelea una singură lucră așa cum li place lui „Pesti Napló“ adeca „la construirea unui stat maghiar unit, peceând toate celelalte, nu puțino la număr lucră consequent contra aceleia“, „Pesti Napló“ stă să turbe de năcas, cu deosebire când vede, că șovinismul maghiar e deochiat cu desăvârșire atât în Germania cât și în Austria. „Presse“ scie să-și spună lui „Pesti Napló“ și prin el partizanilor săi, că de ce să a schimbat șovinismul în timpul din urmă parola și tactica sa față cu elementul nemaghiar, și că pentru ce s'a decis, că aci înainte maghiariasa să nu se mai continue în mod oficial, ci în să și societatea să ia a mănuția acțiunea având înse a se evita orice lucrare care ar putea da ansă la vaiele. Toate acestea le scie „Presse“ și cunoaște și motivul acestor schimbări. Predispunerea față cu Ungaria nutrită în cercurile competente din Germania să răcite, căci le-a venit la cunoașterea purtare fară cap și nemodestă a șovinismului maghiar față cu elementul nemaghiar. „Pesti Napló“ și consorțiu să însăși râu când cred că Ungaria ar fi fost cândva stat unit, ea a fost în totdeauna „federatiunea liberă a națiunilor autonome“. Fac rău Ungurii că se arată în afară, că și când la ei ar domni cea mai mare liniste, în deosebi din motivul, că mișcările n'au rămas fară rezultat.

E caracteristica credințăungurilor, continuă foaia vieneză, în amintirea de primejdi și acolo unde numai șovinismul vede primejdi. Față cu mișcările din Ungaria ar trebui să se ia o atitudine vigoroasă și justă, căci atât „panslavismul că și dacoromanismul își au apostolii lor în Ungaria. Dovadă e Memorandumul românesc din Sibiu, care reclamă pentru români Transilvania ca răsemădela străbunii“. Se te miri că în față acestora se multămesco maghiarii cu „mijloacele cloice în putință minte a șovinismului“. „Statul maghiar unit

visat de șovinisti nici pe departe nu e creat. Șovinisti n'au deci lipsă și motiv a căntă Te deum.“

In Nr. din 20 Nov. a. c. a lui „Pesti Napló“ năcăjăt, în care se reproduce în partea articolului din „Presse“ să dă curs liber năcasului. Ca omul năcăjăt își uită și „Pesti Napló“ de sine și nu bagă de seamă de contradicerile, în care se încurcă. Timbrând articolul din „Presse“ de „absurd și plin de vorbe late și năcălătoare“ te ai aştepta la o ignorare a articolului din partea numitei foi. Dar ce să vezi! În loc de ignorare întâmplătoasă apreciază și comentează continuă și în Nr. 232 din 1 Decembrie a. c. După Pesti Napló nu starea lucrului din Ungaria a dat ansă scriitorului de a scrie cele cuprinse în „Presse“ nici mișcări naționalistice, căci în Ungaria „o liniste“. Invizia a dictat articolul din Presse. Pe Vienesi nu-i ține locul, văzând liniste și pacea din Ungaria*, care la ei lipsește cu desăvârșire. Așa dar de mișcări în Ungaria nu poate fi vorba. Curios lucru. Abia căto-va rânduri mai înjos, și uită „Pesti Napló“ assertiunea acesta și se încercă a motiva procedura neomenosă șovinistică față cu elementul nemaghiar mișcat, lăudând pe foia Vieneze, care recunoscă și ea — deși din viderile sale împărțiale — că mișcările naționalistice sunt periculoase și pentru cuvîntul că sub mantaua tendențelor loiale naționalistice sunt vîrte și tendențe primejdioase statului*. Când i-vine lui „Pesti Napló“ bine există, când nu nu există mișcări naționalistice. Impăratul ce li se face Maghiariilor, că se poartă rêu cu naționalitățile se respinge cu aceea că barem ansă nu li s'a dat Maghiarii la atare procedură fiind mare liniste în Ungaria. Dacă totuși s'ar putea dovedi procederi rele, ansă a dat mișcările — dar numai într-o căt acelcea au fost tendențioase și nelicioase.

Mai preucoperit dar încă tot îritat și articolul din Nr. 332 (1 Dec. a. c.) din „Pesti Napló“. Ca să-i succese salve.

Solul din „Două cântece“ de Schubert acompaniate de în adever destera pianistă dna M. Br. le-a execu-tat d-ra M. R. Glasul măngâiesc și dulce precum și corecta execuțare a ținut atenționarea publicului încordată până în sfîrșit, când aplauzele isbuincă că

precum și în reuniunea de cântări și ne-au inveselit de multe ori cu basul său sonor. De astă dată vocea dliai părea a fi înflorâtă și numai dibăciei sale a succes de solul său din opera „Norma“ a plăcut și a aflat primire bună. Corul de bărbați a încadrat bină solul dñi P. C.

Dl P. C. e un veteran în cântări precum și în reuniunea de cântări și ne-au inveselit de multe ori cu basul său sonor. De astă dată vocea dliai părea a fi înflorâtă și numai dibăciei sale a succes de solul său din opera „Norma“ a plăcut și a aflat primire bună. Corul de bărbați a încadrat bină solul dñi P. C.

Cele „Trei duete..“ de Mendelssohn-Bartholdy pentru voci de soprani executate de d. A. M. și dñra P. au fost perfect executate; vina că n'au rapit publicul poate că e în rea compoziție, care te dispune la contemplări în loc să entuziasme.

Mai norocoasă a fost corul mestecat când a cântat cele „Două cântece vecchi românești“ (Sirmană frunză și Re-

cedă combaterea mai bine schimbă „Pesti Napló“ scopul articolului din Presse cu mijloacele acelaia. Presse voia ai-ai aduce pe Maghiarii în ori a nu purcede ora așa oră față cu naționalitate, căci vătămaș interesele vitale a statului, deoarece numai federația naționalităților dă garantă pentru prosperitatea Ungariei.

„Pesti Napló“ acușă pe foia vieneză, că „această ar amenința unitatea statului maghiar“ — amenințată în fapt de „Pesti Napló“ — și că „ar voi se crească și în Ungaria ca federalismul.“

Unitatea statului — excepțional Croația — maghiar nu o poate traga la îndoială nimică, nici chiar scriitorul articolului din „Presse“. Unul e guvernul, una legislație, e uniformă administrație și justiție, e concentrat comercial și putere statului ajunge peste tot local chiar și în satul din urmă la marginea imperiului. Ce e mai mult domnia și puterea regelui maghiar încă e una și nedepartită.

Foaia vieneză ar trebui să se rușineze în față atâtore doveză hotăratoare și să numai dea față cu Maghiarii. Păcat numai că e ușor a susține astfel de lucruri dar greu a le și proba. Cum că guvernul și legislația sunt unită și adevărat, dar tot așa de adevărat și și aceea că sunt unilateral, parțiale, multămînd guvernul numai aspirațiunile unor-a și nu a tuturora. Cum că puterea statului ajunge peste tot local încă și adevărat, și întrebare numai că care facuta puterea aceasta onore maghiarii verăndu-se în biserică din „Dobra“ spionând, sumând și trăbâncind alarmă fară cauza și zădănicind încrederea reciprocă dintre cetățenii statului, cari ar trăi altcum în liniște largă olală.

Esercitatea cultului și scoala confesională sunt una și stau sub inspectiunea statului. In parlamentul din Austria sunt numai partide naționalistice, în cel din Ungaria nu-e nici

FOITA.

Concertul de Duminică seara.

Constatăm înainte de toate, că reuniunea noastră de cântări sub conducerea dlui G. Dima și-a căstigat un nume favorabil. Publicul cel numeros, care aștepta cu oare care nerăbdă inceperea concertului confirmă assertiunea noastră.

Înălta după 7 ore corul mestecat sau „miesci“, după cum se dice în programă concertului, a deschis concertul cu „Prima“ di de primăvară compoziție a lui Mendelssohn-Bartholdy. Execuțarea a succes. Corul s'a prezentat și de astădată bine, cu armonie neștirbită și cu o coloratură corespunzătoare. Ceva animo mai mult năstrica. Poate că stunță răpea puținelul la aplauze mai insuflătoare.

Concertul de Duminică seara.

<p

bulgar, că această greutate va apăsa și mai tare, dacă poporul va lăsa să se indeplinăască în linște și să i se ia dreptul electoral. Vă veți putea face voi oare responsabilitate în față istoriei despre o nouă turburare a drepturilor și a sicurantei voastre? — o crimă, despre care același patriot american Washington dice: „Când un patriotism este că prin sfaturile sale în cestiuni însemnate poate să producă un efect și nu o face, apoi el comite o crimă.”

Intru ceea ce mă privește, apoi eu nu pot face acum altceva cu mâna legată, cum sunt de cătă a vă trimite acest manifest și, pe cătă vreme voi trăi, voi accepta, spre a vedea dacă voi sunteți același popor bulgar, care nu de mult, sub turco, a scăzut să indure, ca și acum, nesec chinuri tot atât de grele pentru drepturile lui bisericesci și politice.

„Al vostru Zankow.”

Varietăți.

* (Comandantul militar) al Transilvaniei L. M. C. bar. Schönfeld a sosit eri cu trenul de dimineață Sibiu.

* (Invitat.) Tot on. public, care se interesează de progresul tinerimii studiașe, este cu toată onoarea invitat din partea societății de lectură „Andrei Șaguna” la Ședința publică ce se va ține Luni în 29 Noemvrie^{st. v.}, în memoria Marelui Arhiepiscop Andrei, în sala cea mare a Seminarului Andreian. Începutul la 7 ore seara. Oferte marinimoase se primește cu mulțumită și se vor cumpăra pe cale publică.

Sibiu, în 23 Noemvrie 1882.

Comitetul arangiator.

PROGRAM:

1. „Cuvântare ocasională”, rostită de Victor Tordisianu, cl. curs. III.

2. Cor din opera „Fluerul magic” (Die Zauberflöte) de W. A. Mozart, executat de corul societății.

3. Deshinare confesională a Românilor din Ardeal și Ungaria; urmările și influențele ei asupra bisericii și națiunii române,“ disertație de Vasile Saftu cl. curs. II.

4. „Nor de vijelie“, cântece pentru o voce (tenor) cu acompaniere de piano de W. Humpel, cântat de Petru Span, cl. curs. II.

5. „Geniu națiunii“, poesie de I. Vulcan, declamată de Virgil Onițiu, cl. curs. I.

6. „Cântec de jertfă“, cântece pentru o voce (bas) cu acompaniere de piano de L. van Beethoven, cântat de Isaiu Popovici, cl. curs. III.

7. „Spune-mi cu cine te insotesci, ca să spui cine ești,“ disertație de Dimitrie Tîtar, cl. curs. III.

8. „Cu pace să fii voi,“ cântece pentru o voce (tenor) cu acompaniere de piano de F. Schubert, cântat de Irafft Popovici, cl. curs. II.

9. „Sentinela română“, poesie de V. Alessandri, declamată de Vasile Saftu cl. curs. II.

10. „Într-o piatră Detunată,“ cântece românească arangiată de G. Dima, execuată de corul societății.

* (Inscriere) Conform deciziei din ședință comitetului central al Reuniunii învățătorilor din scoala gr. or. române din districtul X al arhiepiscopiei Transilvaniei, ținute la 22 Octombrie a. c. p. 5 se scrie din nou premiu de 3 (trei) napoleoni în aur, donați de Dr. Ioan Dorca director la scoala capitală română ort. res. din Satulung și președinte al despărțimentului I-a a acestor Reuniuni pentru cea mai bună gramatică română, menită pentru elevii, scoalei populare.

Opul acesta de gramatică română are să fie:

a) luate după sistemul analitic sintetic și adaptat pentru de a se putea da în mâna elevilor.

b) să conțină cel mult 4—5 coale de tipar, în octav mic.

c.) Ortografia cu semne (a academiei române) Manuscrisul să se înainteze subsemnatului comitet până a treia zi de Rusalie 1883 c. v. eără numele autorului să fie alăturat într'un plișigilă.

Brașov, 19 Noemvrie 1882.
Comitetul central al Reuniunii învățătorilor dela scoalele gr. or. române din districtul X al arhiepiscopiei Transilvaniei.

St. Iosif,
președ.
I. Aron,
secretar.

* (Convocare.) La însărcinarea comitetului Reuniunii învățătorilor gr. or. din districtul Sibiu, convoc pe p. t. dñi învățători gr. or. din protoprop. Săliște la ședința de constituire, pe 6/18 Dec. a. c. la 11 oare a. m. în sala cea mare a edificiului scolar de aci.

La aceasta ședință să invit, pe lângă dñii învățători care sunt membri ordinari obligați, toți amicii scoalei și ai progresului, cari vor ieșa la intrarea membrilor în sinul reuniunii.

După constituire se va tracta tema: „Instrucția limbii române în scoalele noastre.“

Săliște în 23 Noemvrie.
Nicolau Borza,
vice-pres. reu.

* (Necrolog) Marti înainte de ameađi am primit următorul trist anunț:

Subscrișii cu inima frântă de durere facem cunoscut consângeniilor, amicilor și cunoșcuților, cumă

August Horșia,
advocat și notar public regesc în Sighișoara.

În urma unei paralisi de creeri, la 2 Dec. 1882, dimineață la 4 ore, în anul 42 al vieții sale, și al 7-lea al fericitei sale căsătorii, și-a dat nobilul său în mână Creatorului.

Înmormântarea sa va face după ritul bisericiei gr. cat. la 6 Dec. 1882 la 3 oare d. m. din biserică gr. cat. din Sibiu. Fie cărțea ușoară și memoria binecuvântată!

Elena Horșia, n. Moldovană soță, Ioan Hentea, ases. consist. și paroch gr. or. în Ocna Sibiului ca unchiu, cu familia: Ioan, Maria, Elia, Paraschiva, măr. I. Duma, not. în Orlat Isaiu, și Gedeon. Alecsandru Roman, prof. univers. și dep. cu soția sa Leontina Balomirian. Iosif Roman, avocat, cu fiia-sa Veturia, măritată Dr. I. Neagoe. Antoniu Schiau, fisc. reg. cu socia sa Constanța născ. de Dunca, Veră. Elena Fabian născ. Hentea, mătușă, Georgiu Horșia cu soția sa Meliton Horșia cu soția sa, Elia Horșia fraț. Ana Coman născ. Horșia, soră Maria Loy, născ. Neagoe, verisoară.

* (Părăstasul.) Eată ce ni se scrie în privința acestea; Dumineacă în 26/14 Noemvrie a. c. după finirea S. liturgiei sau celebrat în Biserică gr. or. din Cacova în față unui popor foarte numeros parastasul reposerătilor de 1-a memorie Alecsandru Lebu senior din Cacova, carele în 15 Ianuie 1875 fiind înca în viață sau întemeiat o fundație de 1000 fl. v. a. de present de 1260 fl. v. a. în favorul și presema scoalei gr. or. parochiale din Cacova, din a căror interes cu jumătate să se cumpere în tot anul cărti de învățământ copiilor săraci din scoala parochială gr. or. din Cacova și în cătă va fi neesperat de lipsă să se întrebuneze și pentru alte reuniuni de învățământ trebuințioasa în scoala cealaltă jumătate din interes după acela fundație să se adauge în tot anul la timpul său la capitalul fundațional în decurs de 50 de ani.

La sferșitul parastasului din Ioan Bunea, notarul comunul ar cetit cu cuvântare funebrelor anume pentru ocasiunea acestei serbare compusă. În decursul acestei cuvântări s'au cetit

și actual fundațional. Prin aceea cuvenire vorbitorul au aprețiat fapta cea bună, măreșta și vrednică a fundatorului facută scoalei și tinerimii scoalelor gr. or. din Cacova, a accentuat cugearea fundatorului cea înțeleaptă și prevedătoare și scopul lui cel nobil și au lăudat zelul lui cel învețător de a înainta și perfecciona tinerimea din comună sa în știință și cultură; ea încă îninimile tuturor auditorilor erau mășcate și pre fețele multora erau vedea și râsuind lacrimi de bucurie.

Vorbitorul a arătat poporului evenimentele rezultate folositoare urmările pentru scoala gr. or. parochială din Cacova din aceea fundațione și a încheiat cu dorința, ca fapta fundatorilor cea atată de bună, atată de frumoasă, și atată de folositoare, se afie mulți imitatori, cari să pășască în urmele cărărilor lui, în urmă căruia poporul au di: Dumnezeu să-l ierte! Erau corul scolarilor a intonat de 3 ori „In veci pomenirea lui.“

Cacova în 28/16 Noemvrie 1882.
Un participant.

* (Mulțumită publică) Aranjând la 7/19 Noemvrie un bal popular, în folosul scoalei noastre confesionale din loc, subscrîsul comitet vine cu tot respectul să-și exprime — în numele scoalei și al său — mulțumită publică pentru sprinținarea scopului salutar, ca și întimpinător din partea p. o. publică; totușă tot odată, cu de a măruntul, contribuirile marinimoase.

În f. v. I. ajutoare dela dd.: Francisc Hosszu Longinul 1, Kolovrat 0.50, Lazarici, Isaia Moldovan, Alexandru Moldovan, I. Moțiu, Alexandru Muntean, Todor Murariu, Petru Merina căte 1, Iosif Nădășy Sîrbina 0.50, George Nicoară părintele, Alesiu Olariu, Dr. Lazar Petco, Ioanichian Olariu, Ioan Pîrvul, Georgiu Pop, Georgiu Secula, Simionas Rîsto căte 1, Tura 0.50, Mihai Zarea, Petru Zarea căte 1, 0.40. II. Prește prețul intrările: Ioan Budă, Ioan Ciontea, Cîsigla, George Duma căte 0.10, Cocoana Floarea 0.40 d. George Gaspar 1.10 d. Ioan Filimon 0.20, d. Alec Hosszu Longinul, d. Iustin Moldovan căte 0.60 Alecsandru Săbesan 0.20, Ioan Segesvări 0.10, S. O. 0.60, Ioan Străjan, A. Vitan căte 0.20. Aladár Zudor 0.60. Venitul total **42 fl. 900 dr.** venitul curat **22 fl. 74 dr.**

Deva 4 Decembrie n. 1882.
Comitetul arangiator:

Todor Morariu *Petru Merina,*
măcelar ciobătan
Ioan Filimon, *Ioan Ciontea,*
pietră.
George Duma. *Ivan Strîjău.*

* (Foc) Alătura seară după noapte am fost alarmati, din cauza unui foc într-o pivniță în strada Poplăcei mică. Focul a fost suprimit indată.

* (Lupi și eară lupi) Din pările Șureni-mici-Rusciiori audim că lupii au făcut stricăcuni mari și în vite mari și în mărunte.

* (Pagubă că nu avem foaie umoristică) Atâtă material umoristică că produce diareale maghiare este o perde, atât pentru present că și pentru viitorime că rămâne ne așează la locul, ce îi se cuvine. și în privința această n'avem să facem multă deosebire între diareele maghiare. Toate (se înțelege cele serioase) concură pe încreștere cu umoristăde, care de care mai posnește. Așa una scriu cu mare sume: „Nenorocă! amestecătură mai și Austria aceea!“ „Nicăi pe lumea acesta nu și atâta zvară etnografică ca acolo, nici în Rusia nu.“ Să își mai depare ca și când Ungaria n'ar avea zvară etnografică și ca și când Ungaria ar fi puțate la cală la sine acasă, mai bine ca în Rusia. Foaia respectivă nu vrea să se scie că chincă Ungariei e în mâna Austriei și că Rusia nu dela Maghiari acceptă sfaturi ce să organizeze popoarele.

Intorcânduse la Austria sapientul

organ ride de fremântarea Nemților cu Cehii și dică „difficile est satyram non scribere. Apoi continuând în ignoranță vine rândul la dăscălitura naționalităților nemaghiare din Ungaria caror le strigă: să aprețuească liberalism unguresc; căci zemă, zeu sănd Maghiari ar face ca Nemți, nu că nu le-ar mai tipări naționalitatele legile oficial în limbile „olăhă, nemțescă, sérbească, slovacă (Aceasta e curată scorintă și nu umoristică... ce le ar incuia naționalităților toate instituțile confesionale ba și cele private, dacă limba instrucției întrinsene nu va fi cea maghiara. În fine ideea fisctă de a se compara cu Nemții din Germania, cu Nemți din Austria, cu Ruși din Rusia*) la care nu zicem alta decât: *Sunt vinăazzarka de nem birja a farka.* (Mult ar purta ţarca dacă ear suportă coada).

(Ornamentele naționale) Ministerul instrucției publice al României a constituit o comisie sub numele de comisie pentru desemnările de costume naționale. Ea se va compune din dñi D. Sturdza ca președinte Th. Aman și Gr. N. Mano, cari, în unire cu directorul muzeului național de antichități va procede la adunarea și clasarea de seminole după costumele naționale coresoare și pândurările colecționate de la muzeul național și cele ce vor aduna în cursul anului viitor.

Pentru publicația acestor desemnări, comisia va lăuda înțelogere cu d. Socie care să oferă a chromolithografie, pe scoalele publice să desemne și a tipări testul cele însoță.

Lucrarea aprobată de comisie și executată de d. Socie sub controlul acestei comisii se va introduce treptat în scoalele publice de fete ca o carte didactică.

(Un lucrător tipograf deputat) Djarul „Italia“ anunță că nouă deputat al orașului Millano d. Maffi, lucrător tipograf, a sosit în Roma. La plecare sa din Millano camera sindicală a lucrătorilor tipografi ii-a oferit 3000 lei pentru ca să poată trăi în Roma independent îndeplinind și mandatul său cu cunoștință; d. Maffi a refuzat de la primă această sumă mulțuminduse a solicita fostului său patron dreptul de a lucra în tipografia sa cursuală din Roma. D. Civili fostul său patron, incuvîntând cererea dñui Maffi, acesta înainte de prânz va fi lucrător tipograf, și după prânz deputat luând parte la desbaterile camerei.

(O curioasă controversă) comicu-juridică s'a discutat dilele treure cu înaintea unuia din tribunalele României din provincie, căruia li vom face gratuită a nul num.

Era vorba de o vîndare publică. Pe când se facea strigătele, cerul, printre capricioi al naturii, se acoperi de odată de nori, ploua începu să cadă în corență și întunericul învelește sala de audiențe.

„Procurorul“ debitorului cer degrabă evantul.

— Domnule președinte! strigă el, cer amânarea licitației pe altă zi, căci codul de procedură nu permite ca asemeni operațiuni să se facă noaptea.

— Dară sătăcă 4 ore după ameadi! respunde adversarul, încremenit.

Inde discuțione gravă între advoați, deliberare încă și mai gravă din partea tribunalului, dacă la 4 ore p. m. și au său e noapte.

De fericire, în mijlocul închidinținei generale, soarele, cu surisul pe buze, spars nori, lumina înunda pretorul și magistratul, scăpați de grige, deciseră că e dină încă și că licitația poate continua.

„Dreptul“.

* De Francezii din Franția și de Englezii și-a uitat de astădată.

PATREA SCIENTIFICĂ și LITERARĂ.

Bibliografie.

Gramatica română tractată din bucată de ceterie de **Vasile Măndreanu**.

Partea I. Lugos, 1882, 160 pagini în S^o.

Este scut, că valoarea unei cărți menite pentru instrucție se cuprind sau în nouătate ideilor împărtășite, prin care se largesc sau se luminează sfera unei științe, sau în nouătatea sistemelor și a metodului, de care se folosesc la expunere lucrurilor deja cunoscute. Se poate sustine, că toată calitatea tinerei noastre literaturi pedagogice se mărginesc până astăzi a atinge meritul din urmă.

Aveând acestea în vedere, trebuie mai departe să facem deosebite între manualele, care în tractarea materiei urmează **metodul scientific**, menit pentru învățământul secundar și superior, și între cele ce adoptează **metodul elementar** și sunt chiamate a servi de bază învățământului primar. Vorbim despre grupa din urmă, către care se numără și gramatica lui Măndreanu.

Incerările felurite, făcute în timpul mai nou cu scop de a înlesni învățătorilor tractarea obiectelor de învățământ, se mulțumește de obicei cu o scurta sau simplificată materia de învățământ, împărtășind o intr'o limbă mai populară și creând în chipul acesta a destulii cererile metodice. În mână cu manuale de felul acestora, învățătorii, lipsiți de pregătirea cunoașterii, însotesc predarea cu excursii intuitive dictate de necesitatea momentului, grijind a încunigării perlesității pricinuite din lipa de metod și după putință a șurajului scolarului priceră. Se simte însă mai pretutindină lipa unui principiu clar și pozitiv, care să conducă la tracarea materiei.

Multă dreptate a avut o notiță, publicată în „Gazeta Transilvaniei” Nr. 97, dicând, că metodul folosit în carteaua lui Măndreanu „se și vîitorului”. Acest epitet îl merită cartea, dacă o punem în asemănare cu metodul utilizat în deosebi la scoalele noastre populare. Pre lângă totuști sfărările dilnice ale practicilor nostri aflată înca puține urme de vr'un metod rațional până când el se găsește încă de decenii practicat în scoalele poporului culte. Ba trebuie să constatăm că în disprețul publicațiunilor și în drumanărilor metodice, ce se ivesc pe fiecare din ei diferite foile și scrieri didactice o mare parte a învățătorilor nostri continuă și astăzi sau a nu trăea gramatica de fel s'au o față după saconul vechiu, cufundând scoala într'o mare de reguli abstracte și chinuindu-i spiritul cu definiționiile.

Cauzele sunt multe. Una o afălm în impregnarea, că scările de până acuma, în ce privesc materia gramaticii, dănd drumanări numai teoretice, era că cele practice se mărginisec a trata căte o temă ca exemplu. Ni-a lipsit o carte, care să aplice principiile teoretice asupra întregiei materii gramaticale. Autorul cărții de față și-a lăsat osteneala și-a făcut-o.

Să ne ocupăm puțin cu metodul folosit în carteaua lui Măndreanu.

Dintro bucată de ceterie să aleg mai multe cazuri analoge care intră în sub o notiune generală sau de definiționă părților vorbirei stabilite o formă de exprimare sau reprezentă o regulă gramaticală. Tot natuva descooperi în procedura aceasta calea inducției, care exprimă cărții timbrul unei adverbe scrieri autore. Autorul a recunoscut, că istoria unei științe in-

degizează și metodul ei. E lucru cunoscut, că gramatica s'a făcut din limbă, iar nu limbă din gramatică. Limbiștii au afiat, că pentru a exprima un cas, un număr, o persoană, un timp, un mod, etc., se repetă tot același formă; ei au descoperit, că pentru cauzi analoage sunt și forme analoge. Descoperirea aceasta i-a indemnat a forma legi generale adecaș regulele gramaticale de astăzi. Calea inductivă sau elementară este tocmai cintrără celei deductive sau sciunifice. După metodul scientific începem cu definiționă și regulele gramaticale cele mai generale, sădăru cu rezultatele abstracte, pe care le-au afiat limbibiștii mai în urmă. Regulele gramaticale se împărtășesc după metodul acesta într'un sistem gală, având exemple scoase din limbă a ilustrându-l naștere.

Așa am invățat noi toți gramatica și nu puteam înțelege, pentru ce s'a făcut atât de reguli și s'a constris biata limbă a ascultă de ele. Spiritului începător i se pare, că a fost cândva reguli gramaticale și că limbă s'a format cu ele. Nescind de unde s'a născut aceste reguli, scorările fine de ceva ce trece peste mințea sa și se simtă osândă a-și le insuși fără a putea înțelege proveniența lor. Limba i se infățează ca aternătoarea dela regule gramaticale, a căror amulțime însărcinează memoria și în lipsă de orientare îl face indispuș pentru studiul limbii. Gramatica face impresiunea unei agrămădiri de abstracții fără sărăsir.

Eată inconvenientul delăratul prin gramatica lui Măndreanu.

Copilul își insușește limbă în casa părintească în mod curat empiric și intrând în școală își perfecționează rezultatele empirice sale prin abordări și carteau de ceterie până la gradul de a pute înțelege o piesă cătă. El înțelege audind pe altul vorbind și astăzi înțelesul celor cătă. Prin tractarea rațională a bucațiilor de ceterie el își perfecționează formele vorbirei sale, încât și în stare să aflu și cea mai mică abaterie dela forma obișnuită. El vorbesc corect, însă fără de a scri. Nu suprind rețele filosofică, cu care trece băiatul peste forme gramaticale adeseori foarte grele; el scie că sunt așa, mai de departe nu și de seamă de ele. Aici e timpul cândul scolarul trebuie să-și adune rezultatele empirice sale, să grupeze formele cunoșute după motive de ale raționamentului său, să înceapă studiul logic al limbii adecaș gramatica. Gramatica lui Măndreanu e unică, în ce privesc obiectul limbii, care părăsind sistemul scientific cu desăvârșire, se apropie de băiat, îl prezintă în bucați de ceterie forme deja cunoscute, îl îndeplinește a le grupa, a abstrage regulile și clădi în chipul acestuia sistemul legilor limbii. Conduc de dânsa copilul se de bucură rezultatele dobândite, pentru că el însuși le-a făcut.

Autorul înseamnă anul al 3-lea de școală ca început pentru tractarea gramaticei. Dacă i-a succed învățătorului a parcurs în anul 1 parte scriptologică a abcedularului și a devinție primele greutăți în ceterirea mecanică, va pute să continue în anul al 2-lea exerciții în ceterirea mecanică și percurgând în mod rațional mai multe bucați de ceterie va iniția scolarii și în ceterirea logică și le va procura destulă destitutie în limbă, pentru ca în anul al 3-lea să se poată începe gramatica. Experiența de toate dilele ne învață însă, că se așă baieți în anul al 2-lea și al 3-lea de școală, cari nu învin greutățile ceterirei mecanice. Culegerea literilor la ceterie îi ocupă în măsură atât de mare, încât nu le mai rămâne atenție și pentru de a întipări în-

memorie formele cătă de departe a fi băgători de samă la înțelesul celor cătă. Acestea sunt însă, după cum văd, condiționile indispensabile pentru începerea gramaticei. Scolarul, care nu a învins greutățile cătă și nu a ajuns să priceapă cele cătă adecaș de forme de exprimare din prenumă cu înțelesul lor, nu e pregătit pentru treapta gramaticei. Băiatul din treapta gramaticei trebuie să aibă „simțul limbiei” dezvoltat până la un grad, ca să poată deosebi, deși numai preșimând formele corecte de cele necorecte. Cu toate că nu și poate da samă de cele scăzute el trebuie să scie cum e bine și cum nu e bine. Numai pe o astfel de basă inducția poate să fie roditoare. Motivul pentru aceasta îl aflăm în aderul psihologic că e cu neputință să atragem noțiuni sigure din idei nesigure. Dace aşa dară în datorină învățătorului pricoput ca să aflu, dacă sunt scăzute și când sunt ei pregătiți pentru treapta gramaticei. Atrage băgător de samă la învățătorului aspirației împregnării, căci o precipitare a învățământului neluană în seamă pregătirea scolarilor, ar trage rezultatul la indoială.

(Va urma.)

Loterie.

Miercuri 6 Decembrie n. 1882.

Brău: 87 82 21 88 11

Bursa de Viena și Pestă

Din 5 Decembrie n. 1882.

	Viena	B-pesta
Renta de sur ung. de 6%	119.50	118.80
Renta de surung. de 4%	85.85	84.70
Renta ung. de hârtie	84.95	85.85
Imprumutul drumurilor de fer. ung.	134 -	138.75
I. emisioane de oblig. de stat dela. drumul de fer oriental ung.	89.20	89 -
Oblig. de stat dela. 1876 de al. drumul de fer oriental ung.	110 -	109.50
Oblig. de stat dela. 1876 de al. drumul de fer oriental ung.	98.25	98.75
Obligării ung. de rescompun. de surung. de hârtie	98.50	98.25
Obligării ung. cu clausă de sorjire	95.75	95.50
Obligării urbariale temesiana	96.50	97 -
Obligării urb. temes. cu clausă de sorjire	95.75	96.50
Obligării urbariale transilvania	98 -	98.50
Obligării urbariale croato-slov. venice	99 -	98.50
Obligării ung. de rescompun. decimale din vin	96.75	96.50
Sorjire împreună cu surung. de hârtie	116.75	116.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	108.75	108 -
Datorie de stat austriacă în argint	76.75	76.50
Renta de sur austriacă	94.80	94.50
Sorjire de stat dela 1860	130 -	129.50
Acuiz. de fonduri de obiecte ung.	82.75	88.00
Acuiz. de fonduri de obiecte ung.	283.75	283.75
Acuiz. de credit anst. ung.	283.30	293.20
London (pe poftă de trei luni)	119 -	119.15
Scrierii fondește ale instituției „Albină”	—	—
Argint	—	—
Oras	5.64	5.64
Napoleon	8.47% ^{1/2}	9.47
100 marce nemijosi	55 -	55.50

Nr. 172.

[307] 1-3

CONCURS.

Devenind stațiunea de paroh de clasa a III din Viștea inferioară, protopresbiterul Avrigului, vacanță, spre întregirea acelei se scrie prin aceasta concurs până la 25 Decembrie 1882 pe lângă următoarele

Emolumente:

- Una di de lucru de 180 case, care nefacăndu-se se plătesc cu 40 cr.
- Folosirea cimitirului bisericăi cu pomeluri din trinsul.
- Un agru de 2 ferdele.
- Celealte venitele ale epifrafurilor crescute mai considerabil de cum au fost până acum, care toate dău un venit în bani de 312 și v. a.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh vor avea așă asternile suplițiale, instruite cu documentele reccurate de statutul organic, regulamentul pentru parochii până la terminal susținut subscrисului oficiu protopresbiteral în Avrig.

Avrig 6 Noemvre 1882.

In contelegeru cu comitetul parochial.

Vasile Macsim m. p.,
adm. presb.

Citațiune editălă.

Elena născută Dragodan, care de mai mulți ani a părăsit cu necredință pe bărbatul ei legitim, Moise Vrăjitoriu, cancelist în pensiune din Caransebeș, și pribegest prin România, se citează prin aceasta oficial, ca dela 1-a publicare până în 3 luni de dile să se prezenteze la forul matrimonial de 1-a instanță, adică, înaintea scaunului protopresbiteral gr. or. Caransebeș, căci la din contră se va petrece causa divorului ei, și fără de densă conform § 123 din regulamentul procedurii jud. din cauză matrimoniale.

Caransebeș î 20 August 1882.

Nicolae Andreieviciu m. p., protopresb. ca președ. Scaun preot gr. or.

Scrisuri fonciare de 6%

ale Institutului de credit și de economii „Albină” în Sibiu.

Aceste scrisuri fonciare notate la bursa din Budapesta aduc 6% interese și oferă siguranță cea mai mare, fără cuipere:

1. prin hipotecă **Intrețină**, care întrăcește siguranța populară usitată și care în partea ei cea mai mare stă din moșie (realitatea de cămp). Conform legii aceste ipotece servesc **exclusiv pentru asigurarea detinătorilor (posessorilor) de scrisuri fonciare** ceea ce se poate evidenția în cartea fundăură la fiecare instătabulă;

2. prin un fond de garanție prescris prin lege de **200,000 florini**, elocat în efecte publice sigure.

3. prin **toată cealaltă avere** a instituției.

Cuponii de interes se plătesc fără de nici o subtragere la semestrul, în 1 Aprilie și 1 Octombrie, la fie căruia an la cassa instituției în Sibiu, la filiala instituției în **Brasov** și la „Banca comercială ungă” în **Budapestă**.

În toate aceste locuri se dau și imprimaturi pe scrisurile fonciare ale instituției până la 90% a valoarelor lor de curs cu 7% interese la an.

Scrisurile fonciare se răscumpără în întreaga lor valoare nominală cel mult în 20 ani prin tragere la sorti în ton anul în luna Decembrie. Ele se aflu de vânzare în cursul dilei și la

J. P. Kabdebo,
banca în Sibiu.

Zambach și Gavora.

Fabrică de vestimente și recusite bisericesc
de rit catolic și grec.

[205] 12-30

in Budapesta, strada Vácului, Váci utca Nr. 17.

Feloul sau Odajidii, Albe, Stihare, Dalmatice, Baldachin, paproci. Toate felurile de steaguri, și pentru societăți industriale (și pentru pompieri) co-

Comandă se efectuează prompt. — Obiectele, care nu vor conveni, se vor schimba cu atele